

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

7

Julehilsen

fra Vestbirk Højskole

til dens gamle Elever

• 1911 •

Trykt i Konrad Jørgensens Bogtrykkeri i Kolding

Statens pædagogiske Skoleforvaltning
København

Julehilsen

fra Vestbirk Højskole

til dens gamle Elever

• 1911 •

Immanuel N. Roseudal med
sinde om en gladelig julefest.

Grimvald Nielsen
er

Trykt i Konrad Jørgensens Bogtrykkeri i Kolding

Grønvald Nielsens moder.

Minder fra min barndom og ungdom.

Af Grønvald Nielsen.

MANGE af mine gamle elever har ofte i de svundne år opfordret mig til at nedskrive mine erindringer og så lade „Julehilsenen“ få et afsnit heraf hvert år. Jeg har hidtil vægret mig ved dette stykke arbejde; det står nemlig for mig som noget meget vanskeligt. Skønt der ligger noget erfaret, selvoplevet, bag ved grumme meget af det, som jeg har talt om for mine lærlinge i al den tid, ordet er bleven mig betroet på en folkehøjskole, så følte jeg mig dog altid bedst til pas, når jeg på en måde kunde gemme mig personlig bag det stof, som verdenshistorien, det danske åndsliv og nutidens mange brydningsforhold gav mig at arbejde i.

Men nu efter oplevelser ved 25 års jubilæet sidste sommer, i glæde og taknemlighed mod mine lærlinge

for de varme solstråler, som de kaster ind over mit — ofte noget strenge liv, kan jeg ikke undslå mig længer. Jeg vil nu prøve på at fortælle Jer, hvad der sådan ved et tilbageblik hilser på mig fra mine minders verden.

Jeg er født Lillejuleaften 1857 på Krumstrup mølle i Lørup by, Ryslinge sogn. Denne gamle herregård, Krumstrup, tilhørte i det 16. århundrede familien Hvitfeldt. Det var en Claus Hvitfeldt, som lod nedbryde det fra den katolske tid berømte St. Annas kapel i Lørup by, hvortil syge folk ofrede lam, når de blev helbredet. Stenene i dette kapel er sandsynligvis bleven brugt ved opførelsen af Krumstrup. 1723 blev gården købt af admiral Seneca Hagedorn. Senere havde den forskellige ejere, der iblandt brødrene Lange, som ødelagde hinanden for gårdens skyld. Tre blodpletter vistest i min barndomstid i gårdens mørke værelse, og skønt der havde været lagt gulv flere gange, så kom de mørke pletter dog stadig frem på ny.

I min barndomstid ejedes gården af en Briand, som stammede fra Frankrig. Jeg erindrer, at der var stor festlighed, da hans eneste søn, Julius, blev gift med en københavnsk dame, som hed Malvine, og hvis ukendskab til livet ude i bondelandet gav jævne folk anledning til mange historier. Da hun således første gang så en hørager, så spurgte hun en husmand, hvad det var, som voksede der. Han svarede: „Det er hør“. „Ja, det kunde jeg tænke,“ sagde hun så, og med øjnene fæstet på en plet hør, som var mindre i væksten end den øvrige, tilføjede hun: „Det er så blårene, som gror der ved siden af“. Når ovnen var i stand til at sætte brødene ind i, så kunde hun spørge: „Hvem skal nu kravle derind og sætte brødene på deres plads?“

Man troede, at det spøgede slemt her på denne gård på grund af tidligere ejeres, især brødrene Langes, ugudelige liv. De havde brugt både dolk og giftflaske. I meget mørke nætter kunde man se „Den slemme“, som Fynboerne kaldte Fanden, gå tværs hen over mølledammen og op i skoven, hvor en skat var nedgravet, som der til tider, især omkring midnat, brændte lys over. Ved de store højtider: Jul, Påske og Pinse, var det rent galt „omme på gårdi“. Da kørte vogne ved midnatstid op foran hoveddøren, alle sibøtterne ude i mælkekamret faldt pludselig ned fra deres hylder, og tjenestefolkene forlod ofte deres kamre og gik op til Lørup by for at bede om natteleje. Selv vore møllersvende kunde flygte. Det var således en nat, at disse, som sov i et kammer ved siden af vejmøllens gennemkørsel, tydelig hørte det ene spøgelse efter det andet sjokke op ad trapperne. De kom i en fart i deres klæder og løb af alle livsens kræfter op til farfars gård i Lørup by, bankede på ruden og fik tag over hovedet. Næste formiddag opklaredes spøgeriet. Det var herregårdens „kløjte“ (plage), som om natten gned sig på møllens ydermur! En af disse unge møllersvende flygtede dog en gang senere. Han kom nemlig sent hjem en lørdag aften og så da ikke langt fra møllestien en skikkelse, som stadig nikkede frem imod ham. Det var en kæmpestor tidsel, som bøjedes af nogle vindstød.

Vandmøllen arbejdede kun om vinteren. Ved sommer-tid ledtes vandet bort gennem et sluseværk, og så avledes der kraftigt enghø i den ret store mølledam. På åkanten ved møllehjulet voksede de største skræppeblade, som jeg nogensinde har set, og da H. C. Andersens „Den grimme ælling“ blev læst højt i mit hjem, så var jeg helt sikker på, at her var ællingen født. Ude i dammen var

jo netop højt rejst i stakke, og der gik storken på sine lange røde ben. På gravene omkring den gamle herregårds stuehus havde nok ællingen svømmet, da den blev til en dejlig svane. Der havde børnene stået og klappet i hænderne og danset rundt, kastet brød og kager i vandet og sagt: Den ny er den smukkeste! så ung og så dejlig!

Men der var også noget ondt ude i mølledammen, thi der boede „Den Langbenede“. Han var stor, styg og stærk, og når børn blev uartige, kunde han komme og gøre dem megen fortræd; føre dem langt ned under vandet, så de måske aldrig kom hjem mere. Jeg blev f. e. låset inde i et mørkt rum ude i vandmøllen, moder og en af møllersvendene dundrede på bræddevæggen, de forestillede „Den Langbenede“, som nu kom. En hæftig rædsel overfaldt mig, jeg skreg og bad om hjælp og lovede dyrt og helligt, at jeg altid vilde være god. Så lukkede man mig endelig ud igen, men der gik lang tid hen, før jeg forvandt denne frygt, og jeg tror, at metoden er ganske forkastelig. Frygten er en lav og uværdig følelse, som det er fejl at kalde på, enten det nu sker med „Den Langbenede“ eller den „uudslukkelige ild“ — de evige helvedesstraffe. Jeg tror næsten, at denne oplevelse har hjulpen mig til at forstå, hvorfor verdens bedste opdrager hilste på sine venner med ordene: Værer frimodige! frygter ikke!

Derimod synes jeg ikke, at den legemlige tugt, som jeg i alt fald én gang ret kraftig måtte døje, gjorde mig nogen sjælelig fortræd, og svien gik hurtig over. Metoden var iøvrigt meget primitiv. Moder satte mit hovede ind imod sit forklæde, og uden spor af mellemkomst i form af bukser, skjorte eller deslige, slog hun med den

flade hånd ret kraftig løs på den legemsdel, som jo er højest, når man samler spåner.

Om vinteren lå der is på mølledammen. Skøjteløb var den gang en højest sjælden sport, men børn kørte i slæde og gled på isen med træsko på. Midt igennem dammen løb åen, og særegne vindstød fra skoven fremkaldte våger, som var farlige at komme nær. Det tog min fætter Anders sig ikke i agt for. En dag, da han havde været „omme på gårði“ med noget tøj, som faderen, Hans Christian Andersen — gift med min moster, Ane — havde vævet, så brast isen under hans fødder, og han druknede. 45 år senere sad jeg en aften i mit hjem og læste Vallins fine digt: „Dødens engel“ i Christian Richardts danske gengivelse, og da jeg kom til linjerne:

— „Jeg er den stærke, og jeg har magten,
indtil en stærkere råber holdt!

På fjældets is som i bjærgværks-skakten
min ånde er det, som suser koldt —“

o. s. v.

så rejste denne barndomserindring sig med tydelige linjer i min bevidsthed. Jeg så møllersvendene komme bærende med ham, de lagde ham op på bordet i „Stasstuen“, og vandet drev af hans klæder. Det var mit første møde med den død, som siden har taget mange af mine nærmeste! Anders lå iskold, hans kinder var blålige, og han kunde slet ikke svare os. —

Ved siden af mølledammen lå skoven. Der voksede både bøg og gran. Den havde de dejligste mørke gange, hvor det ret var en fryd at lege „fjæleskæg“, „kaput“ og „røver“ med fætrene, de herrer Anton Hansen, Peter Uhrmager, Moster Anes Niels o. fl. I en af skovens åbninger fandtes et stort springvand. Nøglen til at sætte

dette i gang med lå for det meste gemt inde i en lille tykning. Den gamle herremand lærte mig og gav mig tilladelse til at sætte springvandet i gang, når jeg vilde.

Den gode gamle Briand! Han kom næsten daglig i mit hjem, sommetider for at låne nogle få rigsdaler til en udflugt eller lignende. Han var fattig. Hans gang var langsom, hovedet altid bøjet ned til højre side. Jeg var hans yndling. Han tog mig med på køreture. I Kværndrup statelige privilegerede kro drak vi gammel fynsk mjød sammen af smukke glas. Jeg talte til ham som til en kammerat. En dag sendte mor mig hen til ham med en kurv kyllinger. Han stod udenfor den store stuedør i samtale med en fremmed. Jeg løb hen og puffede ham i ryggen under udråbet: „Her er kyllinger til Dig, Din gamle stabejser!“ Han morede sig kosteligt over denne lidet stilfulde hilsen. Om Julen gav han mig meget legetøj, og jeg tror virkelig, at mine hyppige besøg glædede ham. I gårdens store gamle dagligstue hang en klokkestreng med en stor rød dusk i enden ned fra loftet. „Hvad er den til?“ spurgte jeg ham en dag. „Du kan jo prøve at give et ryk i den,“ svarede Briand, og det lod jeg mig ikke sige to gange. Nu hørte jeg lyden af en klokke; et øjeblik efter kom en pige springende og spurgte: „Hvad ønsker herren?“ „Ja, her er møllerens Grønvald herren,“ svarede Briand, „for det var ham, der ringede“. „Nå, det var kun Dig, dreng,“ sagde så pigen. Den gamle lo af min forbavselse; men det blev ikke sidste gang, jeg prøvede dette spil, og jeg morede mig kostelig, hver gang de kom springende. Der var en egen tilfredsstillelse i, således ved et tag i klokkestrengen at få dem til at komme for at høre ordre.

En anden gang spiste jeg til middag sammen med

Briand og hans hustru. Da sagde denne: „Ja, nu får vi ikke kærnemælkssuppe så snart igen, for jeg har ikke mere sukker“. Straks svarede jeg: „Jeg kan give Dig et godt råd. Du kan komme sirup i; det gør min mor altid, og det kan rigtig godt gå an“. Dette svar morede især Briand. Han skyndte sig med at fortælle rundt i egnen, at nu havde Niels Møllers søn lært hans kone at koge kærnemælkssuppe.

Den gamle pebersvend, Grønvald, som jeg er opkaldt efter, opholdt sig på Krumstrup i mange år, men jeg erindrer intet om ham. Han døde vistnok kort tid efter min fødsel.

Jeg havde en kær legekammerat i den store gamle kat „Mebok“. Den har i min erindring fået en størrelse, som langt overgår, hvad jeg siden har set, hvor der var katte. En aften vakte den især min beundring. Vi fik sædvanligvis mælk og grød til nadver; den kolde grød i fadet var skåret i større og mindre stykker, og derover heldtes varm mælk. Mebok sad ved siden af møllekusken, en ældre husmand, som hed Niels Madsen. Pludselig slog den sin klo op i en klump grød, som Niels Madsen havde fået på skeen, og vips sprang den ned på gulvet og forsvandt gennem den åbentstående dør ud i vandmøllen med det bytte, som blev erobret så hurtigt, at Niels Madsen kørte den tomme ske ind i munden. Der var ved bordet en almindelig beundring over denne dåd. Jeg sørgede alvorligt, da Mebok døde højt op i årene.

En dag gik Birkedal forbi mit hjem, jeg syntes, at han stirrede på noget langt borte hele tiden — ligesom digteren Hostrup, når jeg under mit ophold i København mødte ham i Søndermarken eller Frederiksberg have. Moder fortalte mig nu, at Birkedal var præst, han havde

døbt mig, og han talte hver søndag oppe i Ryslinge kirke. Jeg bad om at komme med op for at høre og se, hvordan sådan noget gik til. Moder sagde ja, hvis jeg blot kunde tie stille hele tiden. Dette lovede jeg hende men havde meget svært ved at holde mit løfte. Dog gjorde det et stærkt indtryk på mig at høre Birkedal messe oppe foran alteret. Det var ligesom disse højtidsfulde toner flyttede mig ind i en herlig himmelsk verden. Siden den tid har jeg altid følt det som en stor mangel ved en gudstjeneste, når præsten ikke kan messe smukt og gribende. Messetjenesten kan blive et lille stykke af den poesi, som kirken må eje for at kunne drage de unge mennesker til sig.

Jeg var i mit 5. år barnlig forelsket i et par sypiger, som af og til arbejdede nogle dage ad gangen for mor. De kunde fortælle så meget, og den ene sang elskovsviser på nogle og tredive vers, der rimeligvis ikke havde noget med poesi at gøre. Møllersvendene fandt nu på at drille mig med, at de vilde tage pigerne fra mig og rejse til Amerika med dem. Jeg græd mine salte tårer en aften, da disse svende satte håndstigen op mod de gavlvinduer, indenfor hvilke sypigerne boede på gæsteværelset.

Hvad er det dog for en ond drift, som således får de voksne til at more sig ved et barns oprigtige sorg? Eller deres glæde ved at narre barnet? Disse svende sendte mig en gang en halv mils vej bort for i en stor gård at låne en „pølskraber“ (pøl = møddingpøl). Mange sveddråber faldt til jorden, før jeg fik slæbt denne indretning hjem. Den lå gemt i en tøndesæk, og da karlene fik båndet løst, så faldt træklodser, små sten, gamle træskoplader, halvrådne støvleskafter, ødelagte fejekoste o. m. ud på jorden, imens karlene istemte et skrattende grin.

De morede sig kongeligt, men de ødte et smukt hjørne af min barndoms Paradis, noget af min tro på mennesker, den tillid, som børn møder de voksne med, indtil disse ødelægger den. Jeg vendte mig fra karlene med en bitter brod i sindet.

Min moder, Christiane Nielsdatter Faber, fra Lørup by, Ryslinge sogn, af digterens slægt, var en arbejdsom, gudfrygtig og meget godgørende møllerkone. Hun havde nogle dårlige nerver, som ikke bedredes ved, at der daglig kom så mange gæster til Krumstrup mølle. De skulde alle sammen have smørrebrød og kaffe, og der skulde snakkes meget med dem. Jeg mindes i mit 4—5 år at have talt 18 bøndervogne, som samtidig holdt ude i møllegården. Mine forældre gav i årlig forpagtningsafgift af denne mølle 1928 kroner. Ganske vist kostede en skæppe rugmel den gang 3 kroner, og mølleren fik $\frac{1}{18}$ af kornet, som han maledede, men der måtte alligevel tages kraftig fat for at klare skærene. Moder havde ikke blot et stort hus at ordne med mange tjenestefolk og daglige gæster, men hun ledede også et ret stort maltgøreri og en maltkølle, som var knyttet til vandmøllen. Skønt jeg intet sted, hverken i huse eller gårde, har truffen nogen kone, som arbejdede strængere end moder, så fik hun dog tid til at samtale meget med sin dreng. Hvad min fantasi formede, når hun f. e. fortalte om Jesu liv, står med stor klarhed i linjerne den dag i dag. Golgathas kors anbragte jeg på bakkeskråningen fra vejrmøllen over imod Krumstrup.

Hvor var dog disse samtaler i mørkningstimerne værdifulde! Jeg kan godt sige med Grundtvig:

„O, det var et aftensæde,
som vi glemmer ej på jord,“

og

„hvad var vi, hvis vi forglemte
slig en hellig gammenstid.“

Det er minderne om disse dejlige timer, der lagde mig ord på tunge, hver gang jeg indtrængende bad mine læringe om at give sig tid til at leve med deres børn, både for børnenes og deres egen skyld, og alle indvendinger: at der kan ikke blive tid, at man mangler kundskaber, at man ikke har evne til at fortælle o. s. v., er ofte bleven slået til jorden gennem mindet om moder. Jo ældre jeg bliver, des dybere glider hendes billede ind i min sjæl, og des større bliver hjælpen, som hun yder mig. Hendes ømhed og opofrelse, især da jeg lå farlig syg, først af mæslinger, siden af kighoste, vokser i skønhed for mig, jo længere jeg kommer den på afstand. Hun pyntede intet juletræ, sådan noget var den gang blandt bønderfolk i de egne en stor sjældenhed, og så var hun også bange for at fornærme sin noget frittalende svigermor, min gudmoder, Peder Pedersens hustru i Lørup, som hvert år havde juletræ, og hvortil børn og alle børnebørn fik gæstfri indbydelse.

Uforglemmelige aftener! Det store træ med lysene og gaverne; salmesangen mens vi gik rundt om træet, og jeg havde far og mor i hånden. Ja, dette var højdepunktet af feststemning i mine første leveår.

Fra dette hjem var min fader, Niels Pedersen, udgået. Han var levende optaget af tidens offentlige liv men en hjemmets mand alligevel. En af mine barnlige glæder bestod deri, at jeg kravlede op på hans skulder og børstede melstøvet af hans hår, når han om aftenen kom fra møllen ind i dagligstuen. Så satte han mig på sit knæ, mens han sang for os:

„Jeg så i Øster, og jeg så i Vester,
 jeg så i Sønder og jeg så i Nord.
 Jeg så så mange smukke piger dansede,
 men aldrig så jeg den, jeg så i fjor.

Jeg har et æble udi min lomme,
 det vil jeg gemme til min bedste ven,
 men kan jeg ikke til vennen komme,
 så spiser jeg nok mit æble selv.“

Eller også: „Rejsen til Australien“, som var digtet af Karen Vævers, der boede i Lørup, og hvis datter Henriette — eller som vi sagde: „Jette“ — tjente på Krumstrup mølle hos mine forældre i flere år, før hun bedrøvede sin moder med netop at rejse til Australien. —

„Der er guldtørst på jord,
 den er bleven så stor,
 den er kommen til Danemarks rige.
 Til Australiens land
 vil vi rejse på stand,
 nu vi hører så mange at sige.

Der er bjergene fuld
 af det skinnende guld,
 så man hører dem tale tilsammen,
 der vi grave til, at
 vi har funden en skat,
 så vi leve i fryd og i gammen.

Men de tænker dog ej
 på den farlige vej,
 thi hvor let kan de skummende bølger
 dem opsluge ret straks,
 og så glat som et aks
 drage ned, hvor så mange de følger.

Og hvad er dog det guld
 og det skinnende muld
 nu hvorefter så mange mon drage,

thi når vi skal afsted
og til støv lægges ned,
vi jo intet af det med os tage.

Hvad profeten så grandt
siger til os, er sandt:
bliv i landet og nær dig med ære
da gud give dig vil,
hvad dit sind står til,
han vil give dig hjertets begære.

Et fornødent kun er,
at vi Gud haver kær,
og vi tror på Frelserens lære,
at vi stræbe kun at,
vi kan samle den skat,
som ej møl eller rust kan fortære.

Da med åndernes flugt,
når vort øje er lukt,
vi kan drage til Himmelens rige,
hvor de gader er fuld
af det pureste guld
og en herlighed uden al lige!“

Fader var også rig på små gode historier. Han kunde fortælle om sognefogden i Ringe, som holdt tale for Frederik den 7. det år, da denne gav Karen Vævers 100 Kr. for en sang „Til Kongen!“ Midt i talen hørtes en tyr brøle; Frederik sagde da: En ad gangen, mine herrer! Sognefogdens tale knækkede over. Dens sidste del druknede i en lattersalve. Eller om hvor hård vinteren var 1856, da han og moder fejrede deres bryllup ved vinter-tid. En snaps brændevin, som blev skænket til en gæst, frøs fast i glasset, før gæsten fik det ført op til munden.

Han fortalte også om arbejdsmanden, der var lykkeligere end kammerherren. Han kom hen til vor mølle

næsten hver søndag for at gøre et lille indkøb, og han var altid ved et strålende humør. Han drog ved sådanne lejligheder ofte en sammenligning mellem sin stilling og herremandens. „Ja jeg ejer jo ingenting,“ kunde han sige, „jeg sidder til leje i familiehuset. Herremanden har derimod gård, gods, penge og fine køretøjer. Men jeg er altid meget gladere end han. Min kost er grovere end hans, men jeg nyder den med god appetit. Herremanden klager altid over maven, især i jagttiden, og han er meget gnaven ved måltiderne. Min kone er tarvelig klædt. Hendes bedste kjole er af hvergarn. Herremandens kone har mange silkekjoler; men jeg holder en del mere af min, end han holder af sin. Så går han så tidt og klager over søvnløshed. Når jeg kommer hjem om aftenen og er dygtig træt, så sover jeg udmærket hele natten“. Når han gik ned ad møllebakken, så nynede han ofte på sangen: „Den gang jeg drog afsted“. Han var, sagde far, et tilfreds og lykkeligt menneske.

En søndag, mens mine forældre var i Gislev kirke, stjal jeg saft og sukker i spisekammeret, og jeg bandede mellem svendene inde på møllen. Et kvarters tid der efter sank jeg sammen i den mørkeste anger, men så løb jeg alt, hvad jeg kunde for snarest at få skriftet. Et lille stykke vej fra møllen mødte jeg far og mor, og under voldsom brølen fortalte jeg om mine syndige bedrifter. Jeg husker ikke, hvad far sagde til det; men mor talte så alvorligt og indtrængende med mig, især om eden, at der i min opfattelse af mennesker i mange år blev et dybt skel mellem dem, der bandede, og dem, som ikke gjorde det. Jeg syntes, at de sidstnævnte havde vist meget mere med Vorherre at gøre end de andre, og jeg tror, at de alvorsord, som jeg gerne siger mine lærlinge om

denne snavsede danske vane, denne tankeløse brug af Guds navn, disse grufulde bønner til den Onde om at brænde, knuse og æde én, har som sin ældste kilde min fromme moders kloge tale.

Det var vistnok i de tider mere almindeligt end nu, at folk „gik i søvne“ om natten. Jeg var en aften med til et selskab i en bondegård i Lørup. Det blev noget sent, før vi brød op. En datter var gået i seng og falden i søvn. Men lidt efter kom hun som søvngængerske ind i stuen, hendes øjne stod stive og stille i hovedet, og hun svarede ikke på, hvad man spurgte hende om. Så gik hun lige hen til bordet, og drak en gang af ølpotten. „Jeg var sgu bleven tørstig“, sagde hun, og nu brast selskabet i så voldsom en latter, at pigen vågnede. Moderen fulgte hende straks ud af stuen.

Fader var en ivrig søvngænger, hvorfor moder låsede sovekammerdøren om aftenen. Jeg kunde vågne op, når han gik på gulvet, og mor råbte hans navn. „Det var — sagde hun — den eneste måde at få ham vækket på“.

En nat, da hun havde glemt at låse døren, stod han op og gik ned i vandmøllen. Han kom dog snart tilbage og sagde: „Det er forfærdeligt! Nu har rotterne ødelagt sigtedugen. Det vil koste os mange penge“. Kort tid efter dette viste det sig, at rotterne en nat havde gnavet den nævnte dug på hvedemelssigten i stykker. Der måtte købes en ny, som kostede 160 kroner. Jeg fik lov til at komme med til Odense for at hente den hjem. Vi bedede i Højby kro, hvor vi spiste vor i et tærnet lommeterklæde medbragte mad og fik hver en sød snaps og en kop kaffe hos krokonen. Jeg så med forundring de mange sammenbyggede, teglhængte huse i Odense, og St. Knuds kirke, hvis indre vi dog ikke denne gang nåede at få at se.

En solvarm dag i året 1862, da Anton Hansen („Klodsemagerens Anton“) og jeg stod og formede oste af noget blødt sand ude i møllergården, kom mor og fortalte, at nu havde far købt Egebjerg mølle, en mil fra Svendborg. „Det var“, sagde hun, „en stor hollandsk vindmølle, ikke tækket ovenfor svikstillingen som Krumstrup mølle, men grundmuret lige op til hatten. Og så var der en ejendom på 10 tønder land. Nu skulde far bruge mange penge, og — sluttede hun — Du kommer til at slå Din sparegris i stykker for at hjælpe ham. Det vil han blive meget glad ved“. Vi fulgtes så ad ind og slagtede grisen med det samme. Den indeholdt 36 kroner, givet mig af møllegæsterne, og jeg var ikke blot glad ved at give far disse penge, men også stolt over at kunne være med på aktiv måde i dette ny og sælsomme!

*Grønvald Nielsen
i konfirmationsalderen.*

Nogle dage senere landede vi, efter en prægtig 2 miles køretur gennem landsbyerne Kværndrup, Dongshøjrup, Kirkeby og Egebjerg, i vort ny hjem.

Når jeg i ovenstående erindringer standser ved året 1862, og altså kun er nået igennem de fem første barnedomsår, så har det sin grund deri, at jeg gerne vilde

have en del billeder ind i teksten, og det har i år ikke været mig muligt at få fat i disse i rette tid.

Går alt vel, skal de komme ad åre sammen med fortsættelsen af minderne.

En glædelig Julefest

ønsker jeg alle mine gamle elever, og det er mig tillige en hjertelig trang i år her til denne lykønskning at føje en varm og oprigtig tak for det svundne år!

Det var jo et jubilæumsår her. Jeg modtog mundtlig og skriftlig og på så mange måder beviser på mine lærlinges taknemlighed. Jeg har ligefrem svært ved at styre mine følelser, hver gang jeg tænker her på, og det kommer jeg jo ofte til, blandt andet der ved, at Zachos herlige maleri, som I hængte op i min dagligstue, hver dag taler til mig.

Tak, alle sammen!

Gud skænke Eder både en glædelig Jul og et velsignet nyt år.

Lev vell

Eders hengivne
Grønvald Nielsen.

HERMED vil jeg gerne bringe alle vore gamle Elever en Tak for Elevmødet sidste Sommer og særlig Tak for Maleriet og Mappen med Elevernes Navne.

Vi er jo i Grunden alle glade for Medbør, og det kan vi jo sige, at Folkehøjskolen har haft.

Den særdeles jævne og naturlige Maade, som Kold fik Folkehøjskolen sat i Gang paa, har vist sig at have haft en ganske virkningsfuld Indflydelse paa det danske Folk, og særlig paa Landbefolkningen, som talrigst har besøgt den danske Folkehøjskole.

Da Kold begyndte med Folkehøjskole, var det næsten udelukkende Landmænd, som besøgte Skolen, og de praktiske Fag blev derfor anlagt saaledes, at de passede for Landmændene; de enkelte Haandværkere, som kom paa Skole, maatte da se at faa Tiden til at gaa, som de bedst kunde, i flere Timer, naar Landmændene havde Landmaaling m. m.

For da at hjælpe Haandværkerne og derved højne Haandværket var det, at flere Folkehøjskoler anlagde deres Undervisning saaledes, at Haandværkerne ogsaa kunde blive hjulpne i deres Fag ligesom Landmændene i deres.

Og den Haandsrækning, som Haandværkerne saaledes har faaet paa Folkehøjskolen, har hjulpet mangan Haandværker, som ellers vilde have gaaet andre Veje og ikke være kommen paa Højskole, til at komme der og derved faa Del i Folkehøjskolens aandelige Paavirkning.

Hvis nu min Gerning her paa Vestbirk Højskole har været et lille Led i den Kæde af Mænds og Kvinders Arbejde paa vort Folks Oplysning og Højnelse, vil det være mig en Glæde.

Glædelig Jul!

Anton Hansen.

Vestbirk Højskole og de to „gamle“.

DEN 3. November i Aar var det 25 Aar siden, Grønvald Nielsen og Anton Hansen begyndte deres frugtbare Arbejde ved Vestbirk Højskole, og det er derfor ret naturligt, at Julehilsenen i Aar indeholder noget om de to Mænd og det Sted, hvor de saa lang en Aarrække har virket, ligesom det stærkt besøgte Elevmøde i Sommer fik sit særegne festlige Præg derved, at det helt igennem formede sig som en taknemmelig Hilsen og Hyldest til de to Mænd.

Meget Vand er løbet i Stranden siden hine Novemberdage, da de begyndte med syv Elever i smaa Forhold. Sommer har vekslet med Vinter, Elevflokken er bleven stor, og Bygningerne er bleven mange og store. Det er for tidligt at skrive Vestbirk Højskoles Historie, og det samme gælder med Hensyn til de to Mænd; de staar endnu i deres fulde Kraft og forhaabentlig med mange Aars fortsat Arbejde i Højskolens Tjeneste foran sig. Men der er dog enkelte Ting, der skal fremdrages ved denne Lejlighed.

Vestbirk Højskole var løbet paa Grund 1886, og der hørte Mod til at prøve paa at løfte den af Grunden, og et stort Arbejde skulde gøres, hvis det skulde lykkes. Grønvald Nielsen havde Modet og Arbejdslysten, og det

gik altsammen. Det var Folk paa Egnen, som havde rejst Skolen og sat Penge i den; de skaffede Penge, saa der kunde bygges til baade een og to Gange, eftersom Skolen voksede; men saa sagde de nej, da der blev Tale om det een Gang til, og Følgen deraf var, at Grønv. Nielsen købte Højskolen. Det var 1889, at det skete; men der er bleven bygget til mange Gange senere, sidst i Aar, hvor den sidste Rest af den gamle Skole er bleven nedrevet, og en ny Skolebygning er bleven rejst paa den gamle Bygnings Plads.

Grønvald Nielsen.
(Ungdomsbillede.)

Anton Hansen.
(Ungdomsbillede.)

Fremmede, som gæster Vestbirk Højskole, undres over Bygningernes Vildnis, hvor det kan være vanskeligt at finde det Sted, man skal hen, og hvor det ogsaa er vanskeligt at finde ud igen. Man synes, der er en vis Planløshed i denne Samling af Bygninger. Men Sagen er jo den, at Skolen, som den nu ligger, er bleven til af flere Gange, og til at begynde med var Pladsen kneben; der var ikke til at

faa nogen Grund, hvor man helst vilde have haft den, og derfor maatte der saa bygges saa godt, som det var muligt, hvor der var Plads. Først da det meste var bygget, fik Grønvald Nielsen Jorden i Eje Nord for Skolen. Naar der skulde bygges, var Spørgsmaalet ogsaa altid: bedst og billigst, mest praktisk for den mindste Bekostning; ogsaa det har givet Bygningerne deres Præg. Derfor er der ikke nogen samlet Hovedfløj med Sidefløje, ikke i Bygningen et samlende Midtpunkt, der knytter alt det andet harmonisk til sig. Men har man en Tid færdedes paa Højskolens Enemærker, vil man opdage, at det hele alligevel er ganske praktisk indrettet, og at det er nemt at finde sig til Rette. Trods de mange Vanskeligheder med Byggeplanerne har Anton Hansen forstaaet at bringe Sammenhæng til Veje samtidig med, at der er taget Hensyn til, hvad Tiden kræver mere med Hensyn til Lys, Luft og anden Bekvemmelighed.

En af de gamle Skolestuer — A-Skolen — er i Aar bleven omdannet til en hyggelig og rummelig Læsesal for Eleverne. Der er saa bygget en ny Skolestue, hvor den ældste Del af Bygningen laa, og der er Elevværelser ovenpaa. Endvidere er der bygget en Fløj i Fortsættelse af Tegneskolerne Nordpaa med Værelser til yngre Lærere og Elever. Der er vundet Plads, saa Fordringerne om Enesenge og Varme i Værelserne bedre kan imødekommes. Overalt paa Skolen er der ogsaa i Aar indlagt elektrisk Lys, der faas fra det Værk, som forsyner Øst- og Vestbirk med Lys og Kraft. Belysningsspørgsmaalet har i flere Aar kostet Grønvald Nielsen mange Penge og beredt ham mange Ærgrelser, ligesom det har forstyrret Skolens jævne, rolige Arbejdsgang. Nu er dette Spørgsmaal løst paa den bedste og mest tidssvarende Maade.

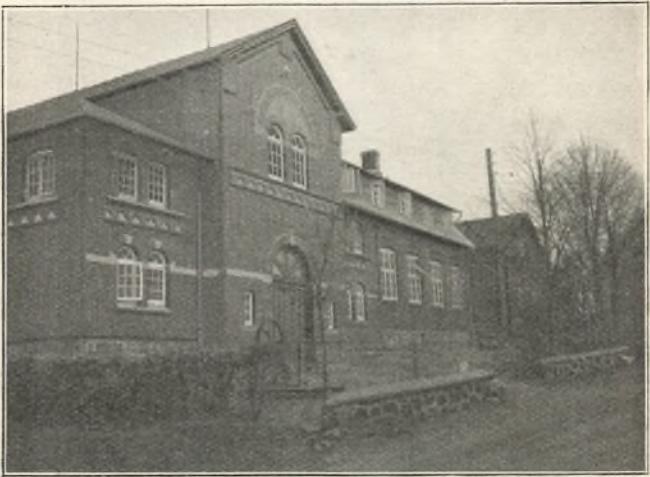

Læsestuen.

(I Midten ses Professor Steenberg og Grønvald Nielsen.)

At alt dette har kunnet gøres, skyldes det gennem Aarene voksende Elevbesøg, som har gjort Vestbirk Højskole til en af de store Skoler. I sin Tale ved Elevmødet oplyste Grønvald Nielsen, at der ialt har været 5350 unge Mænd og Kvinder paa Vestbirk Højskole. For Vinterskolens Vedkommende har Tallet de sidste mange Aar

Den nye Skolestue.

været ret konstant — fuldt Hus, og det vil sige 160—170; af disse Vinterelever er ca. 60 Haandværkere. For Sommerskolens Vedkommende har der været mere Svingning i Antallet, og det har de sidste Aar svinget om Tallet 100, dog oftest over.

Foruden de regelmæssige Kursus Vinter og Sommer har Højskolen ogsaa taget imod andre Kursus. „Dansk Friskoleforening“ har to Gange holdt sit Feriekursus her; „Dansk Skoleforening“ har ogsaa været her; flere Gymna-

stikkursus har været afholdt i Sommerferien, siden Højskolen fik sin rummelige Gymnastiksal, og endelig var der i Sommer Dansk-amerikansk Stævne under Vestbirk Højskoles Tag. Dette sidste Kursus har en nogen anden Stemning end andre Kursus. Her mødes Dansk-Amerikanere med Danske for at leve nogle Dage sammen: høre Foredrag, forhandle, samtale og foretage Udflugter. Det amerikanske Stjernebanner vajer ved Siden af de nordiske Flag, og der synges om det gamle Land, om det nye Liv i Amerika og om Fremtidsmaal og Samvirken mellem dem derude og os herhjemme. Der var ca. 140 Deltagere, 70 fra Amerika og 70 fra Danmark. Det var et overmaade festligt Stævne, en smuk Afslutning paa Vestbirk Højskoles første fem og tyve Leveaar under Grønvald Nielsens Førerskab.

Alt dette hører jo ogsaa med ind i de svundne Aars Historie; det har været noget af en Luftning udefra ind i selve Højskolens Liv.

I ydre Henseende er det, som ovenstaaende vil vise, ret store Forandringer, de fem og tyve Aar har bragt. Med Hensyn til det Arbejde, som er gjort paa Vestbirk Højskole, maa man sige, at det tilsyneladende er lykkedes godt. De Traade, som paa forskellig Maade er spunden og tvunden her, er med i det Livsvæv, som er Danmark for Øjeblikket. Hvor meget det saa betyder for det hele Klædebon, kan ingen sige. Grønvald Nielsen og Anton Hansen gik til Gerningen med Begejstring og ungt Mod, og de har virket trofast og flittigt med Dygtighed og Energi hver paa sit Omraade i de nu svundne Aar. Grønvald Nielsen har haft mange Medarbejdere, Trækfugle, som har dvælet en Stund, en Vinter, en Sommer eller, for de flestes Vedkommende, længere; hver har paa sin

I Midten den i Aar forsvundne Rest af den ældste Skolebygning.

Amerikanerstævnet.

Vis baaret Sten til Vestbirk Højskole, som den staar her paa Stedet, repræsenteret ved de mange Bygninger, og som den staar i mange Menneskesind ud over Landet. Anton Hansen blev fra den første Dag til nu. Ved Elevmødet i Sommer hyldede gamle Elever de to Arbejdsfæller. Det er overmaade vanskeligt at skildre dette store og gode Møde og ganske umuligt paa Papir at gengive den Stemning, som laa over de to Dages Fest. Der var flere gamle Elever mødt frem i Aar, end der plejer at være, og især flere af de første Aarganges Hold, nu ældre Folk, graahærdede Mænd, der selv har haft Børn paa Vestbirk Højskole. Der var fem af de syv Elever, som begyndte sammen med Grønvald Nielsen og Anton Hansen den 3. November 1886. Om Lørdag Eftermiddag blev der holdt Foredrag af Lærer Baltersen fra Ollerup og Pastor Knud Buus fra Ørre og om Aftenen Op-læsning af Baltersen og Direktør Daugbjerg, Aalborg. Baltersen var Lærer i Vestbirk, da Højskolen begyndte 1884, og han var med til at faa den oprettet og havde Timer der, indtil han flyttede til Ollerup paa Fyn. Buus var Elev paa Højskolen i Vinteren 1893—94, og Daugbjerg har baade været Elev og Lærer her.

Om Søndagen talte Grønvald Nielsen, som gammel Skik er, ved et Formiddagsmøde. Hans Foredrag kom senere i „Højskolebladet“ under Navnet: „Kilder“; det var meget personligt og indeholdt en Del af de svundne Aars Historie.

Gamle Elever havde villet glæde de to Jubilarer ved en Festgave, og som Ordfører for disse mellem 1000—2000 forhenværende Vestbirkere holdt nu Daugbjerg en Tale og overrakte Grønvald Nielsen og Anton Hansen et Maleri hver, samt en smukt udstyret Mappe med Bi-

Fra Elevmødet 1911.

dragydernes Navne. Grønvald Nielsen fik et Maleri af et sydlandsk Landskab af Chr. Zacho. Det hed: „Vej ved Havet, Mentona“. Anton Hansen fik et dansk Landskab af Gotfred Christensen: „Fra Himmelbjerget“. Det var to dejlige Billeder, der nu findes i Dagligstuerne hos Grønvald Nielsen og Anton Hansen. Sommerens Elever havde til Festen skænket en lille Statue af Grundtvig til den nye Læsestue.

I store Telte paa Boldpladsen var der dækket til 800, og her spiste man nu til Middag under den fornøjeligste Stemning. Der blev holdt en Mængde Taler, Alvor og Spøg imellem hinanden, der blev oplæst en Mængde telegrafiske og skriftlige Hilsener til Festen fra Ud- og Indland, fra Land og By, fra unge og gamle; der blev sunget bl. a. efterfølgende Sang til Jubilarerne, skrevet af Lærer Lange.

Hilsen til Grønvald Nielsen og Anton Hansen.

Mel.: „Hvor Bølgen larmer højt fra Sø.“

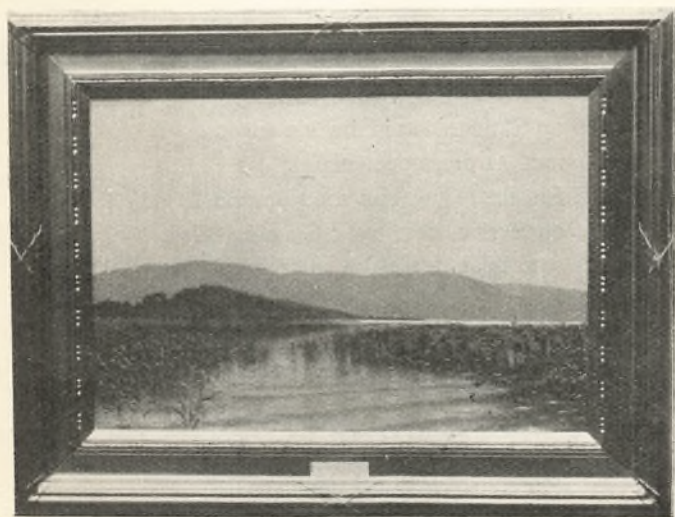
I seks og firs for Strømmen drev
paa Havet rundt en Skude;
højt Bølgen brød, og Blæsten rev
i de forslidte Klude;
det knaged hult i Spant og Spær,
saa stod den i et Herrens Vejr
paa Revlen fast derude.

Den syntes gjort til mangt et Tog
paa Folkedybets Vande
med Ladning dyr og Retning klog
mod solbelyste Strande.

Med trøstigt Mod og frejdigt Haab
den bygget blev og fik sin Daab
i Bygevejr om Lande.

Professor Chr. Zacho: »Vej ved Havel, Mentona».

Professor Gotfred Christensen: »Fra Himmelbjerget».

Nu hugged den i Revlens Sand
 med Undergang for Øje;
 der gik et Raab om Hjælp mod Land:
 „Hvem vover nu sin Trøje?
 Vort Skib er bedre Skæbne værd
 end splintres paa et sandet Skær.
 Hvem viger ej for Møje?

Vi trænger mest en Mand om Bord
 med frejdigt Mod i Sinde,
 en sikker Haand om Rat og Ror,
 og Blik til Vej at finde,
 som vover hejse hver en Klud
 og dristig dreje Skuden ud
 til Havs mod Vejr og Vinde“.

Han stod der i den samme Stund
 til Kæmpetaget rede,
 og Skuden letted fra sin Grund
 med Orden oppe, nede.
 En Fælle tog han med om Bord,
 en Svend, der, tro i Gerning, Ord,
 var, hvor det gjaldt, til Stede.

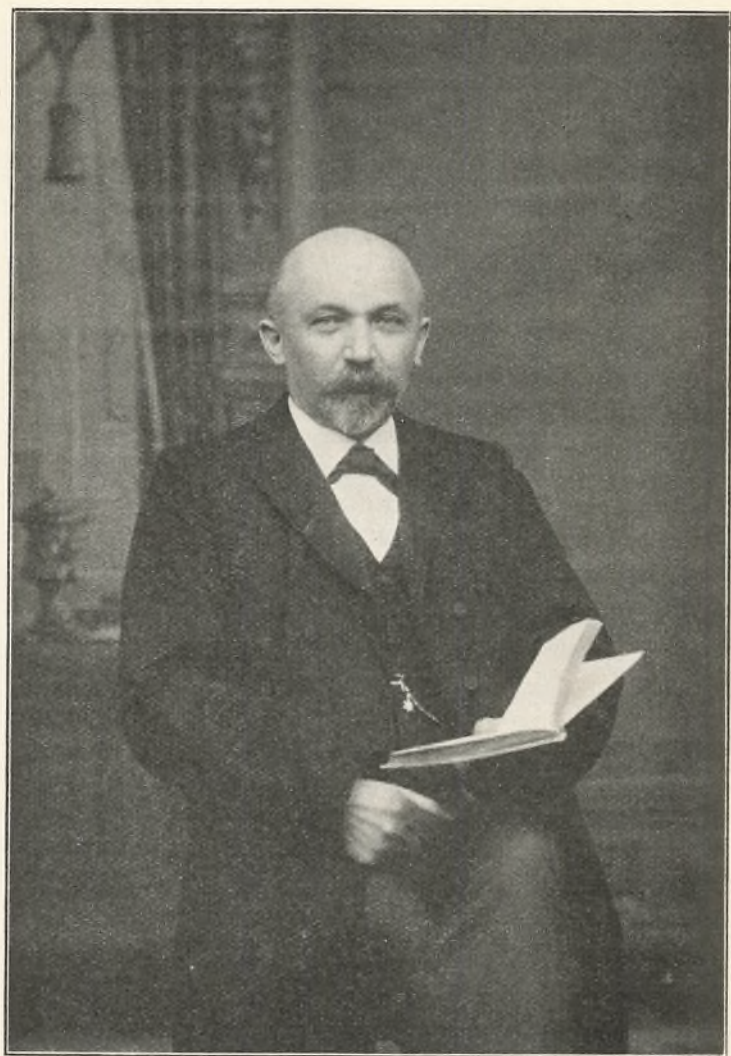
Nu led der fem og tyve Aar
 med Dage bitre, blide;
 endnu som før paa Skuden staar
 de ved hinandens Side.
 For Troskab indtil denne Dag
 mod Skolens og mod Folkets Sag
 vor Tak vi vil dem vide.

Om Eftermiddagen skulde der som sædvanlig have været Skovtur til Rasmus Knudsens Skov; men den Tur blev forpurret af mægtige Regnbyger, som drog hen over Vestbirk. Festen blev saa holdt i Gymnastiksalen; men den kunde ikke nær rumme de mange Mennesker, som nu var kommen til Møde. Her blev sunget og her blev talt; men det vilde være ganske uoverkommeligt at referere blot en lille Del af de Taler, der i de to Mødedage blev holdt i Vestbirk. Det maa være nok at sige, at der faldt mange gode Ord, og understrege, at det var et godt Møde, oplivende og fornøjeligt for de to „gamle“ og deres paarørende saa vel som for alle de andre Deltagere. Strengene var stemt, Hjerterne slog i samme Takt, og Sindene gennemtonedes af den samme Melodi: Glædens og Taknemmelighedens dybe og stærke Klang.

Det er godt at være med der, hvor alle siger Tak for at have maattet være med i en Gerning og er enige om at ønske Lykke og Guds Velsignelse over dens Fortsættelse.

Grønvald Nielsen har selv fortalt noget om sit Liv andetsteds paa disse Blade, saa biografiske Data skal ikke her gentages; men der er dog enkelte Ting, der skal peges paa. Foruden at være den ledende i Skolearbejdet i Vestbirk har Grønvald Nielsen samtidig arbejdet i Skolen af fuld Kraft, i de senere Aar gennem Foredrag og Oplæsninger, før i Tiden ogsaa ved Færdighedsfag; men saa har Grønvald Nielsen jo i høj Grad haft hele Landet til sin Talerstol, idet han har været og er en stærkt søgt Foredragsholder ved Møder rundt i Landet, og ikke mindst har han talt ved offentlige Møder i Vestbirk. Han har,

Grønvald Nielsen 1911.

siden han kom til Vestbirk, ladet afholde offentlige Møder hver Onsdag Aften i Vintertiden, ved hvilke Møder han som Regel enten har talt eller læst op. Disse Møder standsede et Par Aar, fordi der blev forsøgt med en Foredragsforening her paa Stedet; men da den ret snart gik ind, begyndte Højskolens Foredragsvirksomhed igen ved Onsdagsmøder hver fjortende Dag. Disse Møder er anlagt paa den Maade, at der bliver holdt et Foredrag og derefter en Times Oplæsning. Der har været betalt saa meget ved Møderne, at det indkomne kunde dække Huslejen, Belysning og Avertering. Arbejdet fra Grønvald Nielsens som fra de andre Læreres Side har været vederlagsfrit.

Disse Møder er ogsaa et Led i det Arbejde, som Vestbirk Højskole har ydet, og de viser en Side af Grønvald Nielsen som Arbejder i Folkeoplysningens Tjeneste: det uegennyttige Menneske. Naar han har rejst sin Talerstol rundt i Landet, var det ikke for at tjene Penge, men for at faa Lov til at tale, give af sit store Kundskabsforraad og sine rige Erfaringers Bunke. Det var ham et Liv, en Fornødenhed at gøre dette, en Opgave, som skulde løses, ogsaa og vel mest for hans egen Skyld; Grønvald Nielsen har nemlig lært paa sine Rejser. Baade som Skolemand og som Foredragsholder ude er han af dem, der er stærkt og levende i Forhold til Nutidens Liv og Tankestrømninger. Der er et Ord, som tidt kommer igen i hans Foredrag, det nemlig „at have sin Haand om Tidens Puls“, og det er det, han har. Han kender sin Tids hurtige Tempo og adskillige af de Brydninger og Kampe, som denne Tid stiller Menneskene over for, og det er om det, han taler, stadig vidnende om den Betydning, det har at have drukket af Livets dybe Kildevæld i Hjem,

Grønvald Nielsen og hans Born.

i Skole og i Kirke, at komme i Forhold til Historie og Religion.

Da Grønvald Nielsen er saa meget Barn af sin Tid, følger det af sig selv, at han er stærkt socialt interesseret.

Han har selv gaaet i Skole hos Mænd som William Gladstone og Henry George i deres Tanker om Samfundsliv og social Udvikling, og han er fast overbevist om, at Frihed er alt frodigt og frugtbart Livs Moder; Tvang og Undertrykkelse gør kun Fortræd. Under Friheden vil det gode vokse, og Ret vil sejre til sidst.

I Sammenhæng hermed vil jeg ogsaa pege paa et Grunddrag i Grønvald Nielsens Fysiognomi som Skoleleder og Skolemand; det følger lige af det ovennævnte. Over for sine Medarbejdere er han af dem, der lader hver enkelt faa sit Arbejde, og saa lader han dem for Resten derefter passe sig selv. Planen er lagt, Timerne fordelt, Emnerne omtalt; men der udenfor har den enkelte Frihed til at virke paa sin egen Maade, som han bedst véd under sin Samvittigheds Ansvar. Det gælder om, at den enkelte Lærer faar Lov til at udfolde sig frit i sit eget Arbejde. Der kan være en Fare ved paa den Maade at betro sig og sin Skole til Medhjælpere; men i Almindelighed vil det alligevel i enhver Henseende betale sig bedst. Mennesker vokser, naar de faar betroet en Opgave, Personligheden udvikler sig under Ansvar, og saa bliver det bedste Arbejde gjort. Her falder Grønvald Nielsens pædagogiske Princip sammen med hans inderste Væsen og Personlighed.

Hvad der er Tilfældet over for Medarbejdere gælder ogsaa Eleverne. Udenforstaaende vil stundom kunne faa det Indtryk, at der er for lidt Disciplin paa Vestbirk Højskole; Eleverne har for megen Frihed til at gøre, som de selv

vil; der er for lidt Kontrol. Det kan se saadan ud; men det er det samme her som over for Lærerne; Grønvald Nielsen mener, at man skal bejle til det bedste i Menneskene, betro Skolens Ære og Rygte til Eleverne, lade dem føle sig, saa vidt det er muligt, som frie Folk. Der er ingen Korporalstok, ingen smaalig Passen paa over for Eleverne. En saadan Pædagogik kan have sine store Farer; men jo mere dygtige og ærekære Lærlingene er, des mere frugtbar bliver den, idet der paa den Maade skabes en Disciplin, en Ordensfølelse, som sidder dybere end den, der bliver frembragt ved den militære Korpsaand. Selvfølgelig kan Eleverne paa Vestbirk Højskole ikke gøre, hvad de vil. De faar at vide, hvad der er Husskik her; vil de ikke følge den, maa de rejse, og det maa de, hvad enten der saa har været Tale om at forsømme Foredrag, spille Kort eller gaa paa Kroen.

Men som sagt: her er der et af de ledende Principper hos Forstanderen paa Vestbirk Højskole: Frihed, Plads for Individualiteten, selvstændigt Arbejde, hver paa sin Plads, hver med sit Ansvar.

Dette Grundsyn har ogsaa stillet Grønvald Nielsen paa den Plads, hvor han staar i de sociale Kampe. For ham bliver det en selvfølgelig Ting at kræve politisk og kommunal, fuld borgerlig Ligestilling for alle modne Mænd og Kvinder i Danmark. Lige Ret for alle og Frihed, saa Livet kan gro, hvor og hvordan det vil, ogsaa i Kirke og Skole, hvor det vil faa større Kraft og mere Inderlighed, jo mindre Statsstyre der bliver.

Hvad her er skrevet, skal ikke være nogen udtømmende eller sammenfattende Karakteristik af Grønvald Nielsen som Skolemand og Menneske; men jeg mener at have peget paa enkelte Grundtræk i hans Personlig-

hed, som det kan være frugtbart for hans gamle Elever at faa Øje paa og fastholde. De kender selv noget til ham og kan derfor med, hvad de har lagt Mærke til, supplere Billedet og disse faa Bemærkninger.

Grønvald Nielsen er et Arbejdsmandsmenneske, saadan kender vi ham. Maatte han da endnu en lang Aarrække beholde sin Arbejdskraft og gøre den frugtbringende her paa Vestbirk Højskole i god Fortsættelse af de svundne fem og tyve Aar!

Anton Hansen har ikke været at formaa til at skrive sin Livshistorie til Julehilsenen. Han giver sig i det hele grumme lidt af med at skrive, lige saa lidt som han optræder som Foredragsholder. Da det maaske alligevel kunde interessere en Del af hans Lærlinge at vide lidt Besked om ham, hidsættes her nogle enkelte Oplysninger.

Anton Hansen er født den 19. Februar 1855 i Lørup By, Ryslinge Sogn paa Fyn, hvor hans Fader var Tøffelmager. Som Barn gik han i Ryslinge Friskole hos Lærer K. Appel, og han blev konfirmeret i Ryslinge Valgmenighedskirke af Pastor Vilh. Birkedal. Atten Aar gammel kom han i Murerlære, og efter udstaaet Læretid arbejdede han flere Aar som Murersvend om Sommeren. Han har gennemgaaet „Teknisk Selskabs Skole“ i Kjøbenhavn, samt Kunstakademiets Arkitektskole. Han har været Elev paa Ryslinge Højskole en Vinter og paa Askov udvidede Højskole to Vintere. Saaledes udrustet, praktisk og aandeligt, blev han saa Grønvald Nielsens Medhjælper ved Vestbirk Højskole først i November 1886, hvor det var Meningen at knytte en Haandværkerafdeling til den almindelige Højskoleundervisning, og for denne Afdeling skulde Anton Hansen være Leder.

Anton Hansen 1911.

Han kendte fra Arbejdspladserne og fra sit Samliv med Haandværkerne, hvor stærkt der trængtes til større faglig Dygtighed og især til mere aandelig Kultur; han vidste fra sit eget Liv, hvad det betød at have faaet Forbindelse med aandeligt og folkeligt Liv, saadan som det havde mødt ham i hans Hjem, i Friskole og paa Højskole saa vel som i Valgmenigheden gennem Vilh. Birkedals kraftige Forkyndelse.

Anton Hansen saa, at naar Haandværkssvendene skulde dygtiggøre sig i deres Fag, gik Vejen til de tekniske Skoler; men her var hele den menneskelige Paavirkning aldeles stillet i Skygge af den faglige, her tog Undervisningen alene Sigte paa Haandværkeren, Mennesket i ham blev der intet, eller saa godt som intet Hensyn taget til. Anton Hansen syntes, at her var der en Gerning for Folkehøjskolen at gøre. Hvis man indbød unge Haandværkere til et Skolearbejde, som ikke alene omfattede Fagtegningen, men tillige gav en menneskelig Oplysning, saa vilde det være til Velsignelse for mange, som her kom i Forbindelse med en Livsoplysning, de ellers aldrig vilde have mødt, og det vilde være til Styrkelse og Højnelse af det hele folkelige Liv.

De unge Haandværkere skulde ikke alene tegne, læse, skrive og regne, de skulde ogsaa høre Foredrag om Verdens Historie, om vore Fædres Liv, det politiske som det aandelige, om Fysik og Samfundsforhold, de skulde med i Sangen og hele den Fællesstemning, som Højskolelivet giver.

Det var A. Hansens Tanke, over det Arbejde laa Idealets Glans, gydende sin Varme ind i hans Væsen og Liv. Den faglige Uddannelse vilde han tage i sin Haand, hjælpe til, ogsaa ved sin jævne, stilfærdige Færd, at

Anton Hansen med Familie 1911.

skabe en dygtig og selvhjulpen Haandværkerstand med Sans for et jævnt og muntert, virksomt Liv paa Jord, og gennem den øvrige Oplysning kunde maaske saa vækkes de dybe Længsler, som først bliver fyldestgjort af Glans fra Evigheden.

I den Gerning har Anton Hansen altsaa virket siden November 1886. Men hans Evner og hans praktiske Sans har der ogsaa været Brug for uden for Skolen. Han har tegnet Bygninger baade her og der, i de senere Aar en hel Del Skolebygninger; han har faaet offentlige Hverv som Medlem af Kirkesynet og som Vurderingsmand; han er i Sogneraadet og Formand for Brugsforeningen, i det hele har han paa det praktiske Livs mange Omraader været meget virksom og rakt en hjælpende Haand til mange, og gennem dette sit Arbejde er han bleven knyttet til Egnens og Befolkningens Liv, ligesom han hører med i Højskolens Historie. Han har tjent tro og dygtigt her som hist og har gjort det med godt Humør og meget Hjertelag. De, der har arbejdet sammen med ham paa Højskolen, har lært ham at kende som en god Kammerat.

Anton Hansen var ugift, da han kom til Vestbirk; men senere giftede han sig med Sofie Villumsen, Datter af Snedker P. Villumsen, Hillerød. Hun har skabt et hyggeligt og godt Hjem for Anton Hansen og de mange fremmede, som er kommen i deres Hus. Gæstfrit har det aabnet sine Døre for, hvem der vilde komme, og det har lukket sig om muntert og fornøjeligt Samvær. Sofie Hansen underviser i Haandgerning ved Pigeskolen om Sommeren; hun er ikke af dem, der siger meget, stille som hun er i al sin Færd; men der er altid en munter Glød i hendes brune Øjne, og hun er meget in-

teresseret i Skolens Arbejde saa vel som i aandelige og sociale Bevægelser i vort Folk.

Gid disse to endnu længe maa bevare deres Arbejds-
kraft og være med i Gerningen paa Stedet her!

Kristen A. Lange.

Fred.

FRED paa Jorden«, sang Englene Julenatten, da
» Jesus blev født. Over 1900 Aar er gaaet siden
den Nat; men er Freden kommen til Jor-
den? Vi er jo for Øjeblikket Vidne til en Krig, hvor en
saakaldt kristen Stat gaar paa Røvertog mod et andet
Land. Bladene meddeler fra denne Krig om Grusomheder,
der ikke staar tilbage for Oldtidens. Stat ruster mod Stat
i en Grad, som man aldrig før har set. I de enkelte Lande
udkæmpes der sociale Kampe, der ofte er lige saa frygte-
lige som Middelalderens Borgerkrige — kun at Sult og
Nød har afløst Sværdet. Og Menneskene plager hver-
andre indbyrdes. Tit maa de ædlestes Mennesker lide under
onde Tungers giftige Brod. Mange finder det endnu ganske
tilladeligt at hudflette Næstens Navn og Rygte.

Man mærker Ufreden uden for sig, man føler den inden
i sig. Er det da mærkeligt, om mange synes, at Eng-
lenes „Fred paa Jorden“ lyder som Ironi! Andre finder,
at Budskabet derom passer saa godt til Juledagenes Stem-
ning; men ude i det praktiske Liv, saadan som det er,
naar Julen med dens Hvile og Feststemning er forbi —
der duer Sangen om Fred paa Jorden ikke; der er Talen

om den hensynsløse Kamp for Tilværelsen bedre paa sin Plads.

Kan vi da, naar vi ser og føler, hvor stærke de Kræfter er, der vil ødelægge Livet, gøre det koldt og fattigt omkring os og i os selv — kan vi da eje Fred i Hjertet? Er ikke Livet fyldt af Ufred og Haabløshed?

De hedenske Grækere skildrede ofte Gudernes Straf som et haabløst Arbejde, den straffede maatte udføre (Danaiderne bliver sat til at fylde et bundløst Kar med Vand). Alle vi Mennesker har sikkert dybest inde en Længsel efter Renhed, Skønhed, Sandhed, Kærlighed; men er det ikke et haabløst Arbejde at følge denne Længsel, at kæmpe for, at vort Liv maa svare dertil?

I en af vore skønneste Julesange staar der, at Julebudet giver „Fred til at stride vor Strid med Mod“. Fred til at stride? Kan vi da stride og samtidig eje Freden? Det synes mange at være meningsløst, ja selvmodsigende; men det kommer nok af, at vi saa ofte forveksler Ro og Fred med hinanden. Ønsker vi os fri for al Uro og Kamp, da fatter vi ikke Meningen i „Fred til at stride“. Da nøjes vi med den Fred, Jesus talte om, idet han tænkte paa den overfladiske Maade, hvorpaa det ofte tages, og da sagde, at han ikke var kommen for at bringe Fred, men Strid: Strid mellem Mand og Hustru, mellem Forældre og Børn o. s. v. — Hvis vi ikke var saa dygtige til at tillæmpe vor Kristendom efter Behagelighedshensyn, vilde den sikkert ogsaa i vore Dage bringe mere Strid — men ogsaa mere Fred. Vi vil saa gerne have Ro, vi vil leve i god Forstaaelse med vore Naboer, og saa indretter vi vore Handlinger derefter, selv om det bliver paa Sandhedens Bekostning. Og ikke mindst vil vi have Ro inden i os selv; derfor anklager vi ikke os selv, men

søger tværtimod at forsvare os over for Samvittighedens anklagende Røst. Denne Ro er i Slægt med Døden; derfor maatte Jesus, Livets Fyrste, kæmpe mod den.

Hvor der er Liv, er der Røre, det gælder i Livet, som det viser sig for vore Øjne, det gælder ogsaa i det aandelige Liv. Den Fred, Jesus kom med, kan ejes midt i Røret, midt i Striden, ja selv der, hvor man staar værgeløs over for sine argeste Fjender.

Stefanus ejede den Fred; derfor kunde han bede for sine Fjender, mens Stenkastene fra dem regnede ned over ham. Det var den Fred, Luther ejede, da han midt i en Forsamling af mægtige Fjender nægtede at tilbagekalde sine Skrifter; „thi det er ikke raadeligt at handle mod sin Samvittighed“. Den samme Fred ejede de vakte i 30erne og 40erne, naar de sad og sang i Fængslerne, hvori de var kastede for deres Forkyndelses Skyld.

„Det er den Fred, vor Frelsermand
med Angestsved fik bragt i Stand,
og, da han op til Himmels for,
sig efterlod i Fredens Ord.

Det Fredens Ord ved Daabens Bad
den bange Sjæl gør barneglad,
det Fredens Ord hver Herrens Dag
gør rolig midt i Vaabenbrag.“

Den Fred var det, Englene sang om; derfor kan den kristne Menighed synge — selv i de mørkeste Stunder — at Julebudet giver

„Fred til at stride vor Strid med Mod,
Fred til at vente paa Enden god“.

Ja, Fred i Menneskene, og derud fra Fred paa Jorden; thi alt som vi faar Freden fra Gud, maa vi bringe den

til andre; ellers kan vi ikke selv bevare den, og ellers er vor Længsel efter den ikke sand — at modtage og at give Fred er uløseligt knyttet sammen. Havde den rige Mand søgt Guds Fred, da havde han taget sig af den fattige Lazarus, der var lagt for hans Dør; men han søgte Nydelse i Stedet for Fred, og Lazarus blev liggende. Præsten og Leviten, der gik forbi Manden, som var falden i Røverhænder, vandt maaske Ro, men ikke Fred. Derimod vandt den barmhjærtige Samaritan Guds Fred ved at tage sig af sin Næste, den mishandlede Mand. Ja, hvis vi ikke alle havde saa travlt med — lig Kain — at skyde os ind under: „Skal jeg vel vogte paa min Broder!“ da saa Verden bedre ud. Da blev der færre Drankere, og flere til at hjælpe dem, der faldt for Fristelsen, paa Fode igen; da kom Hjælpen i rigere Maal til fattige og syge; da arbejdedes der ivrigere for social Retfærdighed; thi den, der virkelig har taget mod Guds Kærlighed, maa elske sin Næste som sig selv.

Gid vi da i denne Julefest maa hjælpes til at lukke Hjerterne bedre op for Guds Kærlighed, saa vi faar lært bedre og bedre „at vandre glad og virke ret“,

„saa vokser vi i Jesu Fjed,
saa kommer vi til Kræfter,
saa lærer vi at elske Fred
og skikke os derefter;
saa fyldes med den Visdom vi,
som Ydmyghed er Sjælen i,
hvorved ej Hovmod hæfter“.

En saadan god og velsignet Julefest med Fred og Glæde i Sindet og godt Mod til Arbejdet i Dagene, der kommer, ønsker vi jer alle.

Marie og Kristen Kolding.

At leve er at lyde.

DE fleste Mennesker har sikkert en og anden Gang studset ved at se den Kløgt, et Dyr kan udvise, og de har maaske forundret spurgt sig selv: „Hvor har Dyret denne Klogskab fra?“ Hvis saa en havde sagt, at det var Frugten af dets Moders Undervisning, vilde mange have rystet vantro paa Hovedet og fundet Oplysningen besynderlig. Men det forholder sig nok alligevel paa den Maade. Dyrene maa for en stor Del lære alt, hvad de véd og kan, ligesom Menneskene. Naturen er for Dyrenes Vedkommende en stor Forældreskole, hvor Mødrene underviser og opdrager deres Børn gennem et taalmodigt og udholdende Arbejde. Børnene har deres Natur, Drifterne er i Legemet, Evner og Anlæg ligesaa; men Færdighederne maa tilegnes, Evnerne øves, og Anlægene udvikles ved Undervisning og Brug. Dyret bliver klogt og stærkt ved at lære, først af sin Moder og saa af Livet selv. Jo dygtigere Moder Dyret har haft, jo mere det har ladet sig oplære, des bedre Betingelser har det for at kunne klare sig i det vilde Naturliv. Det første Krav, der stilles til en Dyreunge, er dette, at den lyder sin Moders Bud; skal det gaa den godt i Livet, maa den lade sin Moders Villie leve med sig, mens den tager de første Skridt ad Livsbanen. Lydighed er det

første og store Bud, Lydighed er Livet, medens Døden allerede har sikret sig den Unge, der før Tiden gaar paa egen Haand.

Mødrene gør deres Gerning i dyb Alvor; de ulydige og genstridige Unger faar Ave; Tugt skal lære dem at bøje deres Egenvillie under den klogeres; men naturligvis er der dem, som ikke lader sig opdrage, ikke tager ved Lære. Disse Unger er udelige til Livet paa Forhaand, med dem vil det tage en ynkelig Ende, og der er derfor de Forældre, som straks dræber saadanne vanartede Børn.

Altsaa Lydigheden er det første, og dette fører saa med sig Sansernes Skærpelse og Øvelse; Musklernes fint afstemte Spil grundlægges, Nervebanerne kommer i Orden, saa hurtig Handling kan følge efter Erkendelsen. Lidt efter lidt fremtræder det selvhjulpne Individ. Dyret er udvokset og falder nu i herlig Harmoni sammen med de Kaar og Krav, Naturen har stillet for det; men det bliver dog ved at gøre Erfaringer paa egen Haand og drage sig dem til Nytte.

Det er en stor Fornøjelse for Mennesker at være Vidne til denne Skoleundervisning blandt Naturens Børn, og det giver Stof til Eftertanke, til frugtbar Undersøgelse af Kaar og Krav for Menneskeopdragelse. Det tegner sig saa reelt og ligetil med Dyrenes Oplærelse, det er saa naturligt for Tanken. Skulde det da ikke være noget lignende for Menneskets Vedkommende? Ogsaa det er et Stykke Natur, om end vidunderligere og fuldkomnere end andre levende Væsener. For Dyret var Lydighed Grundvolden for den hele Opdragelse; hvordan forholder det sig nu med Menneskebarnet, gælder Lydighedsloven ogsaa her? Ja, sikkerlig!

Alle vil være enige om — i Teorien i alt Fald —, at Børn skal lyde deres Forældre, Lærere, eller hvem andre deres Opdragelse er betroet. Voksne skal ogsaa lyde, maa lyde Naturens Bud, Guds Bud kan man jo ogsaa sige, idet han er den levende Kraft bag alt, bag Liv som bag Lov. Mange voksne har maattet lide senere hen i Livet, fordi de ikke som Børn lærte at lyde, og for mange er Livet tungt og træls, fordi de har ondt ved at bøje deres Egenvillie ind under Livets og Tilværelsens Grundbud. Livet er en grundalvorlig Sag, Opdragelsens Kunst er vanskelig, ikke mindst naar det gælder Selvopdragelsen, Udformningen af den Personlighed, som virkelig med Kraft og Myndighed kan byde, og som tør forlange Lydighed af andre.

Forstaar Forældre og Lærere at byde, vil det være let og lykkeligt for Børn at lyde; „de lydige Børn gaar rundt i en stille Henrykkelse“, siger Jacob Knudsen. Det vil være let og lykkeligt for dem, fordi deres oprindelige Natur, det inderste Livsinstinkt i dem er med; thi det kan man dog vel nok forudsætte, at der inderst i Mennesket er en Drift til at gøre det, som er rigtigt, et Anlæg til et harmonisk Menneskevæsen.

Forstaar Forældre og Lærere ikke at byde, da kan det blive skæbnesvangert for de lydige Børn, og der er mange voksne, der pjatter med Regler og Bud, der vil herske uden at forstaa Barnenaturen, og for hvem Liv og Opdragelse er noget rent formelt, de forsynder sig imod Barnets Livsinstinkt, og i Stedet for at skabe Betingelser for Udviklingen af et stærkt og lykkeligt Menneskevæsen, gennemtrængt af Ligevægt og rolig Harmoni, skaber de et splittet Menneske, som er svagt, løst i Sammenføjningerne og altid fyldt af nervøs Uro.

Derfor er det at opdrage andre, at lede andre en højst vanskelig Ting, og da alle, saa at sige, vil komme til at staa over for dette, naar de først er naaet til Skelsaar og Alder, gælder det om for hver især at have Livskundskab, at have tænkt over Vej og Maal og være villige til at lære af de Love, som nu een Gang er sat for Liv paa Jorden.

„Aldrig løses Mand af Lære“, siger et gammelt Fyndord, og det hedder i „Den ældre Edda“:

Bedre Byrde
bærer ej Mand paa Vej
end meget Mandevind.
Bedre end Formue
det tykkes paa fremmed Sted.
Det er den fattiges Frelse.

Viis til Maade
skal hver Mand være;
aldrig han være for viis.
De Mænd leve
det fagreste Liv,
som vide meget.

Det gamle Ord: „Man maa lære, saa længe man lever“, bejler til Menneskevillien, til den aktive Kraft i Sindet; naturligvis maa Mennesker vedblive at lære, gøre deres Erfaringer frugtbringende i deres Liv, hvis de ikke vil gaa ud som Planter i Tørke.

„De lydige Børn gaar om i en stille Henrykkelse“, den Sætning har ogsaa Gyldighed for de voksne. Jo mere man faar Kraft til at bøje sin Egenwillie ind under Naturvillien, den Villie, som staar bag al Livsvirksomhed og har sat Lovene derfor, des lykkeligere bliver vor hele Tilværelse, saa vi staar fast paa Jorden, men i Forbindelse

med det uendelige uden for den. Det er ikke let at gøre dette.

„Ak! den Kunst er tung at lære,
 dyrkes kun af saare faa,
 den uendelige svære,
 den: paa Jorden fast at staa,
 den: sin Himmel med at bære
 overalt i Hjertets Vraa,
 den: sin Skaber glad at ære
 i det store, i det smaa.“

Men derfor beder vi ogsaa: „Ske din Villie!“

De fleste vil kende den Tilstand, den lykkelige Tilstand, som man kan komme i, naar man har givet sig hen til Naturvilliens stærke Førerskab; thi det er, som man bliver ført af Sted, baaret højt oppe over det daglige Livs smaa Forhold; der er en Ro i Sindet, en Følelse af Fred i Sjælen, som er ganske betagende. Man oplever tidt den Slags, naar man gør sin Pligt, handler efter sin Samvittighed, gaar efter Aandens indre Stemme. Der skal en Kraftanspændelse til at overgive sig; men er det sket, saa er Tilfredsheden ogsaa samtidig til Stede. Det opnaar man ved at bøje sit Hoved under Livets Tugt; thi det er naturligt at pløje Marken, før man høster Markens Frugt.

„Enhver er sin egen Lykkes Smed“, siger et gammelt Ord. „Der skal Selvhjælp til Gudshjælp“ slaar den samme Sandhed fast; det er selvfølgelig rigtigt, at kun for Menneskevillien aabner sig de tunge Fløjdøre til Livets Land med Glædens Kilder. Lad os blot altid huske paa det; men det er mindst lige saa vigtigt at huske paa, at ingen kan lægge en Alen til sin Vækst. Selv den stærkeste Villie vil springe som Glas, hvis den skal prøve paa ved egen Magt at aabne Porten til Lykkens Land. Nej, der

maa en Overgivelse, eller maaske rettere en Hengivelse til, Menneskevillien maa bøje sig ind under den stærkere Livsvillie, som har skrevet sin Lov paa Blomstens Blad og i Dyrets kloge Færd. Men den, som for Alvor længes efter det sælsomme rige Land, skal faa sin Længsel stillet; søger han efter det, skal han finde det, og banker han paa Porten, skal der blive lukket op. Livets aandelige Rigdom byder sig selv til, Lykken færdes midt iblandt os, blot vi aabner os derimod og lader os gribe deraf. Men her er det, vi mangler Livskundskab, et lyttende aabent Sind. Vi lukker til og kender ikke vor Besøgelsestid. Lykken stod i vor Stue, strøg os tæt forbi paa Vejen; men vi saa det ikke, kendte den ikke og tog ikke imod dengang; thi vi havde tænkt os den anderledes, en bestemt Form og et vist Indhold, der passede til os; vi havde ventet, at den kom agende i sin gyldne Karm, løftede os op deri for at føre os gennem Porten til sit Rige, og da den ikke kom netop saaledes, lod vi den gaa. Bagefter forstod vi stundom, at baade dengang og da var Lykken draget os forbi; men vi havde lukket til og blev siddende i vort eget lille lave Hus.

Det er daarlig Økonomi, aandeligt set, at stænge sig ude fra det, som har Magt; men det er god Husholdning at aabne sig mod Livets Herlighed. Man kan lukke sig inde for al Livsbelæring, og man kan strække sig derimod med aabne Sanser og vaagen Villie; det sidste er det klogeste; thi „de Mænd leve det fagreste Liv, som vide meget“. I Aandens Verden er der Orden og Lovbundethed; vil Mennesket krydse den, gøre Oprør imod den, gaar det galt; men bøjer det sit Hoved under Livets Tugt, lyder den Orden, som hersker paa det aandelige Livs Omraade saa vel som paa det legemliges, bliver det

rigt at leve. Og samtidig hermed lærer de voksne paa den allerbedste Maade Børnene at lyde og leve; thi da vil disse sidste ubevidst ved at bruge deres Evner til-egne sig Livsens vanskelige Kunst. „Aldrig løses Mand af Lære“, det er en Sandhed, der er værd at mindes. Skal vi leve derefter, gælder det om for os altid at være aandeligt vaagne.

„Sjælden faar liggende Ulv sig et Laarben, eller sovende Mand Sejr“, siger Vismanden i „den gamle Edda“. Altid opmærksom til at lære, altid villig til at lyde, altid rede til at følge Lykken ind i dens underfulde Rige, saadan maa et Menneske være.

Jesus fortalte engang for sine Disciple om ti Brudejomfruer, hvoraf de fem var kloge, de andre daarlige. De gode havde Olie til Lamperne, og de vaagede, saa de var rede til at følge Brudgommen ind i hans Rige, da han kom. De andre, der sov og slet ikke var rede, maatte blive udenfor. Se, det er Livets egen Lærdom, at de kloge, de, som tager Tilværelsen alvorlig, kommer til at staa fast og sikker paa Jorden med al dens brogede Mangfoldighed; men for dem vil det ogsaa blive muligt at gøre, som der staa i Sangen: „Paa det jævne“:

„Med dit Savn og med din Lykke,
med dit Haab og med din Tro
skal du paa det jævne bygge
op til Stjernerne en Bro“.

De Mennesker, som har taget ved Lærdom, vil nemlig snart have opdaget, at skal de alene styre deres Livsbaad i Havn, gaar det galt, naar det rigtig kniber. De vil derfor hengive sig til noget stærkere uden for Mennesket, de vil give sig Gud i Vold, og de vil vaage og bede,

holde deres Lamper brændende, saa de kan følge Brudgommen ind til det evige Livs Herlighed.

Snart ringer det trindt om fra de hvide Kirker den glade Jul ind, Julen med Barnet i Svøb under Englenes Sange. Den Klokkeklang med Julehøjtid i Følge kalder paa noget af det bedste i Menneskesindet, paa det i os, der længes efter Fred og Glæde. De kloge Mennesker vil lyde det Kald og give sig hen i Julebudskabet, mystisk og underligt, som det er:

„En fattig Jomfru sad i Løn
og fødte Himlens Kongesøn“.

Gid du og jeg maa være lydige og lærvillige, saa vi kan komme til at leve et fagert Liv, saa vi kan blive kloge og faa Del i Juleevangeliets underfulde Herlighed!

Modtag fra min Hustru og mig Ønsket om en glædelig Jul og et godt Nytaar.

Kristen A. Lange.

Udvalget for Festgaven til Grønvald Nielsen og Anton Hansen i Anledning af deres Jubilæum har ment, at det var rigtigt her i Julehilsenen at offentliggøre Regnskabet denne Sag vedrørende, og det stiller sig da saaledes:

INDTÆGT:

Bidrag fra ca. 1400 gamle Elever ialt Kr. 1560,25

UDGIFT:

2 Malerier, Rejseudgifter, Fragt samt	
2 Sølvplader, ialt	Kr. 992,70
2 Mapper med Sølvskjolde og Bidrag-	
ydernes Navne og Adresser	„ 121,40
Bekendtgørelser i Bladene	„ 76,21
Tryksager, Porto og Papir m. m.	„ 29,94
Som Gave til Jubilarerne	„ 340,00
	<hr/>
	Kr. 1560,25

Vestbirk, November 1911.

Udvalget.

INDHOLD

	Side
<i>Grønvald Nielsen: Minder fra min barndom og ungdom</i>	3
<i>Grønvald Nielsen: En glædelig Julefest</i>	18
<i>Anton Hansen: Tak</i>	19
<i>Kristen A. Lange: Vestbirk Højskole og de to „gamle“</i>	20
<i>Marie og Kristen Kolding: Fred</i>	44
<i>Kristen A. Lange: At leve er at lyde</i>	48
<i>Udvalget: Regnskab</i>	56